

RECEIVED 13 JUN 1984

INFORMACE O CHARTĚ 77

G

duben 1984

Dokument Charty 77 č. 7/84 /připomínky k novému škol. zákonu/	1
Dokument Charty 77 č. 8/84 /k zákonu o ochranném dohledu/	4
Dokument Charty 77 č. 9/84 /Otevřený dopis britským mírovým hnutím CND, END/	9
Sdělení VONS č. 363 /Represe v souvislosti s návštěvami ministrů zahraničí Rakouska a Norska/	11
Sdělení VONS č. 364 /Policejní zásah proti třem slov. katolíkům/	11
Sdělení VONS č. 365 /Odsouzení Miroslava Nového/	11
Sdělení VONS č. 366 /Odsouzení šesti mladých lidí v Pardubicích/	12
Sdělení VONS č. 367 /Trestní stíhání P. Josefa Hajeka/	13
Sdělení VONS č. 368 /Případ F. Hanzlíčka a J. Svobodové/	13
Otevřený dopis END Chartě 77	14
Václav Malý ministru vnitra V. Vajnarovi	15
Společné prohlášení nadací Jan Palach Information and Research Trust a Jan Hus Education Foundation	16
Pozvání papeže Jana Pavla II. do Československa	17
Odvolání signace Charty 77 Jindřichem Zvěřinou	17
Odpověď mluvčího Charty 77 V. Bendy J. Zvěřinovi	17
Odvolání signace Charty 77 Jiřím Křivským	18
Odpověď mluvčího Charty 77 V. Bendy J. Křivskému	18
Odvolání signace Charty 77 Miroslavem Ilekem	18
Pavel Kohout: Psáno pro Luculíka /fejeton/	18

Informace o Chartě 77, vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77

Anna Šabatová, Anglická 8, Praha 2

Dokument Charty 77 č. 7/84

Federálnímu shromáždění ČSSR
předsedovi vlády ČSSR,
dr. Lubemíru Štrougalovi

Připomínky k novému školskému zákonu

"Organizační a ideový ruch" na školách neustává a šok 1984 si v jeho "rozvíjení" jistě vyslouží oficiální ocenění - po mnoha odkladech a průtazích, během nichž byly značně nekoordinovaně prováděny různé praktické úpravy a jimiž se všeobecná nejistota ve školství stupňovala, má v brzkou vstoupit v platnost "nový školský zákon". Bude to od skončení druhé světové války již pátá zákonná úprava celé struktury školství. V počtu reforem, postihujících všechny články školské soustavy, dosahuje tak Československo nesporného prvenství mezi všemi zeměmi Západu i Východu. Není však tento primát jedním z danajských darů, které jsme si od historie v poválečné době vysloužili?

I když připustíme, že současnost se svými sociálními, hospodářskými a kulturními proměnami vnesla nutnou dynamiku i do struktury a obsahu vzdělávání, stejně jako do jeho žákovské klientely, lze mít vážné pochybnosti o tom, zda tak časté zásahy byly a jsou nezbytné a vývoji vzdělanosti v našich zemích prospěšné. Časté názorové převraty v otázkách koncepce školství a jejich normativní důsledky pramení spíše z nerozhodnosti a bezradnosti než z cílevědomého sledování dlouhodobé perspektivy.

Posudme oprávněnost takových výhrad k dosavadnímu vývoji našeho školství a k právě přijatému zákonu o základních a středních školách na esudech principu, který byl jedním z hlavních argumentů, uplatňovaných při první poválečné reformě čs. školství v roce 1948. Tehdy prosazený zákon o jednotné škole zavedl společné vzdělávání mládeže ve dvou vertikálně návazných školních institucích od šesti do patnácti let, když k pětileté národní škole přičlenil nově zřízenou školu střední, nahrazující dřívější paralelní školské větve - nižší ročníky gymnázia a školu měšťanskou. Argumentovalo se nezbytností oddálit osudové rozhodnutí o studijní dráze, podstatně předurčující pozdější životní zařazení, z jedenáctého roku věku na patnáct let, kdy lze lépe posoudit předpoklady mladého člověka pro pozdější zaměření a druh povolání. Jednotná devítiletá školní docházka, byla však vzápětí týmiž politickými činiteli, kteří ji prosazovali na politickém kolbišti od roku 1948, doslova škrtnutím pera bez jakékoli diskuse zrušena. Aby se čs. školství přiblížilo svou strukturou školství sovětskému, byla totiž roku 1953 devítiletá docházka nahrazena osmiletou. Neudržitelnost jak tohoto rozhodnutí, tak zkrácení vyšší střední školy ze čtyř na tři roky, byla brzy zřejmá a školský zákon z roku 1960 konstituoval integrovanou základní devítiletou školu, která se u nás udržela téměř celá dvě desetiletí. Jednotná devítiletá školní docházka však znovu začala zvonit hrana na základě usnesení ÚV KSČ z roku 1976. Podle následného zákona z roku 1978 byla základní devítiletá škola, umožňující rozhodování o další dráze mladého člověka v patnácti letech, postupně odbourávána a nahrazována základní školou "čtyři plus čtyři", tj. s jednotnou docházkou o rok kratší než předtím. Tento fakt byl v intenzivní propagandistické činnosti minulých let zakrýván rozhodnutím o připravovaném prodloužení povinné školní docházky z dosavadních devíti na deset let. Patří k nejparadoxnějším výsledkům školské politiky KSČ, která vždy pečlivě sledovala vývoj sovětského školství, že ve stejném roce, kdy má být u nás zavedena kratší společná docházka mládeže do osmileté základní školy, je v Sovětském svazu vyhlášen projekt, který předpokládá, že vstupem dětí do prvního ročníku o jeden rok dříve, totiž v šesti letech, se dosavadní osmiletá společná docházka celého populačního ročníku pro další vzdělávání mládeže větví na různé typy škol, zůstává beze změny zachován!

Historický rytmus vývoje délky společné docházky mládeže do jednotné základní školy 9-8-9-8 je světovou raritou, jejíž mechanismus je patrně skryt i těm, kdo o reformách rozhodují. Při pokusu o zpětnou analýzu v duchu platné hodnotící terminologie jsme v rozpacích, kterou z reformem máme označit za "pokrokovou" a které další za "zpátečnické". Měříme-li je současnými uznávanými trendy, pak asi návrat k původní koncepci jednotné školy v roce 1960 byl přece jen perspektivnější; dnes se však zásadně reviduje v souladu s už tehdy zastaralou soustavou sovětského školství z padesátých let, avšak bez zřetele k plánovaným změnám sovětského školství v osmdesátých letech. Je to ironie šňah o permanentní reformu československého školství nebo nedostatek předvídatosti či dokonce plné podřizování vzdělanosti národa požadavkům ekonomiky na počty pracovních sil?

V poválečném vývoji sovětského školství lze vyskědovat dvě výrazné tendence: prodlužování školní docházky a demokratizaci školství, přesněji snahu o odstranění bariér, které brání rovnému přístupu všech dětí ke všem stupňům vzdělání. Ponechme stranou otázku, proč k prodloužení povinné školní docházky /na údajných deset let - ovšem s větvením po osmém ročníku/ dochází u nás teprve nyní, když mnohé jiné země tuto cestu nastoupily již dříve a bez zbytečných oklik typu oscilace 9-8-9-8. K oběma uvedeným tendencím se oficiální československé politické orgány všech stupňů hlásí a považují je za základ současných přeměn. Posudme však nová opatření z obou hledisek a se zřetelem k školské realitě, dané tradicemi tří typů současné střední školy.

Prodloužení povinné školní docházky z devíti na deset let se uskutečňuje tím, že mládež je po ukončení společné /nyní zkrácené/ školní docházky v základní škole p o v i n n a vstoupit do některého ze tří typů střední školy - středního odborného učiliště, střední odborné školy nebo gymnázia. Teprve zde dokončí povinnou školní docházku, vždy však již ve specifickém vzdělávacím ovzduší příslušného typu školy. Jaképak prodloužení povinné docházky? Vždyť i dříve - při devítileté povinné docházce - drtivá většina žáků pokračovala ve vzdělávání na uvedených typech škol. Zkrácení společné základní školy je však na úkor právě všeobecné vzdělanosti. Kvalita vzdělání, dasažená v různých typech středních škol, nemůže být rovnocenná, zejména pokud jde o h u m a n i t n í oblast, jež již podíl je ostatně u nás ne-li potlačován, tedy přinejmenším nedoceno- van na všech typech škol. Podcenování humanistického všeobecného vzdělání na základních a středních školách se projevuje v našem školství v porov- nání se zeměmi východní Evropy nejradikálněji. Kromě mnoha jiných vyučo- vacích předmětů to postihlo např. klasické jazyky, což je typické pro pod- upávání dosavadních celoevropských tradic: součin počtu hodin a žáků, učioích se klasickým jazykům, je u nás ze všech východoevropských zemí absolutně nejnižší.

Nezletilé mládeži i jejím rodičům, kteří mají přirozený a přednostní zájem o řádné zvělání svých dětí, se staví do cesty bariéra povinné se- lekce třináctiletých. Ještě dřívější výběr se týkal pouze těch žáků, kteří vstupovali do "výběrových" středních škol /gymnázia a průmyslovky/, stal se z něho dnes univerzální nástroj rozhodování o dětech na základě požadavků hospodářských odvětví na profesní a kvalifikační strukturu. Škola a vzdělání se tak dostávají do přímé závislosti na výkyvech ekono- mického vývoje. Ještě škodlivější je však okolnost, že při selekci do různých typů škol v osmém roce, tedy "vnitř" povinné školní docházky, budou o budoucnosti žáka zřejmě daleko více než dosud rozhodovat tzv. "ob- jektivní" faktory: do hry vstoupí ještě intenzivněji známé "komplexně hod- notící" zřetele --trždní původ rodičů, jejich minulost, "kádrový profil", politické smýšlení, náboženské přesvědčení, "angažovanost" rodičů a dí- těte či dokonce vnější politické zásahy přes ředitelství školy /v pozi- tivním či negativním smyslu/. Složitý byrokratický mechanismus tzv. při- jímacího řízení, který se novým zákonem i příslušnými prováděcími předpi- sy zajisté rozšíří, bude znamenat ještě intenzivnější manipulaci s dětmi a jejich rodiči. Děti, nepřijaté do zvoleného typu střední školy, mohou být administrativní mocí - přece v rámci pokračující povinné docházky! - donuceny ke vstupu do školy, jež prakticky trvale určí jejich pracovní g

společenské zařazení. Jak se to srovnává s čl. 24 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a lidských právech, zákonně platného i v ČSSR, bránícím nezletilce před manipulací a diskriminací? Jak se to srovnává s čl. 26 odst. 2 Ústavy ČSSR, v němž se rodina deklaruje jako základní faktor při rozvoji mládeže? Jak se to srovnává s Všeobecnou deklarací práv dítěte, jejímž signatářem je i Československo a podle níž přísluší rodině vedoucí role jak při výchově dítěte, tak při rozhodování o jeho dalších osudech?

Koncepce tří proudů střední školy, do níž je mládež zařazována před ukončením povinné školní docházky, je vyplašována za perspektivní a má údajně v příštích desetiletích vést k realizaci tzv. úplného středního vzdělání s maturitou u většiny populace mládeže. Zároveň se tvrdí, že tato tendence je v souladu s vývojem v ostatních socialistických zemích. Navedené tvrzení je v rozporu se známými skutečnostmi přinejmenším ve školství SSSR a NDR. Většina populačního ročníku v obou těchto zemích vstupuje bez speciálního administrativního řízení do vyšších ročníků střední školy všeobecně vzdělávacího typu, pouze menší část odchází do učňovských škol a škol odborných, které se ale zároveň budují jako nástavba nad středními všeobecně vzdělávacími školami. Odklíšnosti školského vývoje československého od vývoje v ostatních zemích jsou však u nás bagatelizovány a odborná srovnání nemají naději na zveřejnění.

Leďacos mohou napovídat počty mládeže, procházející jednotlivými proudy našich středních škol. V posledních letech se to rozdělení ustálilo takto: pouze 15 % absolventů základní školy vstupuje na gymnázia /při podstatně větším podílu dávek/, 25 % do středních odborných škol a zbývajících 60 % do škol připravujících na dělnická povolání, popřípadě přímo do praxe. Střední odborná učiliště poskytují možnost dosáhnout maturity jen asi 8 % populace ze základních škol. Zásadní otázkou je, zda se opravdu podaří oněm více než 50 % populace otevřít přístup k úplnému střednímu vzdělání a zejména jaké možnosti smýšlá v tomto ohledu pro budoucnost současná reforma. Přes optimistické tvrzení školské správy a tisku lze vyslovit zdůvodněné obavy ohledně možnosti dosáhnout rovnocenného všeobecného vzdělání cestou přes střední odborná učiliště. Je totiž iluzorní, že na školách s tradicí pro manuální povolání vznikne ovzduší příznivé všeobecnému vzdělání, a tudíž vzdělání rovnocennému s ostatními druhy středních škol. Skepse vůči rovnocennosti středních odborných učilišť posiluje navíc četba nových zákonných opatření, z nichž je zřejmé, že horizontální přestup z jednoho typu školy na druhý je téměř uzavřen. Přestupy se totiž povolují "jen ze závažných důvodů", v souladu s plánem přípravy pracovních sil pro jednotlivé obory a na základě rozdílových zkoušek. Deklarovaná rovnocennost prvních dvou ročníků středních škol, zahrnutých do povinné školní docházky, je tímto ustanovením zcela zpechybněna. Jistého stupně "zrovnocnění", ovšem za cenu znehodnocení desítek "výběrových" škol, má být dosahováno též tím, že se gymnáziím tzv. polytechnizačních zřetelů a předmětů, inkludujících též výrobní práci zemědělského nebo průmyslového typu.

Zvláštní kapitolou "nového" školského zákona je problém menšinového školství, neboť obsahem a formulacemi je v rozporu s ústavním zákonem o národnostech; umožňuje totiž direktivní změny vyučovacího jazyka nebo nábadání k nim, čímž dává průchod eventuálnímu etnickému pronásledování, a to podle nálad orgánů různé kompetenční úrovně či podle momentálních všeobecných politických tlaků.

Tento dokument Č.arty 77 zdaleka neaspíruje na to, aby představoval zevrubný rozbor všech stránek školského zákona, který je ostatně tak problematický a rozporuplný, že teprve na základě prováděcích předpisů a konkrétní praxe bude možno změřit jeho dopad. Nelze ovšem mlčet nebo čekat, až takový rozbor bude možno vypracovat. Byla by to stejně práce vskutku syfifovská - vždyť původní předloha, podaná Federálnímu shromáždění předšedou vlády v roce 1978, byla již několikrát zásadně pozměňována. Nový školský zákon byl totiž před několika lety přijat a nepochybně rozhodujícími zprésohem zasáhne do života nastupujících generací a tím i celého národního společenství. Přitom se za bezmála osm let "zákonodárné aktivity" v tomto směru nejen nenašlo místo pro seriózní diskusi o navrhované reformě /neboť čas od času propukající propagandistickou kampaň šelze za

diskusi opravdu pokládat/, ale dokonce i informace o konkrétní podobě zákonné předlohy a jejích neustálých proměnách jsou před veřejností pečlivě utajovány. Charta 77 v minulosti opakovaně pokkazovala jak na jednotlivé protiprávní praktiky, tak na obecnější zhoubné trendy v systému československého školství, které přece kdysi patřilo k předním v Evropě. Tentokrát se ozýváme v hodině dvanácté /ne vlastní vinou, nebylo snadné opatřit si poslední verzi zákonné předlohy/, kdy je reforma v plném proudě a byla právě definitivně posvěcena zákonodárnými sbory. Škody z těchto změn pro národní vzdělání /a kupodivu také pro národní hospodářství, neboť jeho momentální nároky bývají často protichůdné podmínkám, umožňujícím jeho dlouhodobý harmonický rozvoj/ již vzešly a vzejdou, je však ještě čas pokusit se tyto škody omezit na minimum.

Snad již tento náš náčrt dostatečně ukazuje, že perspektiva našeho školství podle právě schváleného zákona je v řadě aspektů protichůdná obecným trendům /dokonce i v SSSR/. A nejen to: zákon se nesrovnává s platnými vyššími zákonnými normami, jakými jsou Ústava a přijaté mezinárodní paktů. Kdyby vskutku existoval nezávislý Ústavní soud, nepochybně by proti této předloze vznesl zásadní námítky. Poněvadž však tento soud nebyl - nazzdory nejvyšší československé právní normě - nikdy zřízen, je povinností a odpovědností jednotlivých občanů naléhavě upozornovat na nezákonné rysy a všeobecnou škodlivost nového školského zákona.

Praze, 2. dubna 1984

dr. Václav Benda
mluvčí Charty 77

Jiří Ruml
mluvčí Charty 77

Jana Sternová
mluvčí Charty 77

X X X

Dokument Charty 77 č. 8/84

Prezidentu ČSSR
dr. Gustávu Husákovi

Pane, prezidente!

Neustáváme se solidarizovat se všemi, kdo jsou nuceni trávit dlouhá léta ve vězení, často za krutých a ponižujících podmínek, pouze pro své politické přesvědčení, pro svou občanskou či kulturní aktivitu, navíc provozovanou ve shodě s duchem zákonů a formami naprosto nenásilnými - ať již je to v Československu či v kterékoli jiné zemi. Neustáváme se solidarizovat ani s těmi, kdo jsou bez jakéhokoli rozsudku či jiného právoplatného aktu podrobováni takovým policejním omezením a šikanám, že se jejich život mnohem více podobá pobytu v žaláři než důstojné existenci svobodných lidských bytostí - ať již jde např. o předsedu Solidaristy Lecha Walesu v Polsku a o akademika Andreje Sacharova v SSSR, nebo o řadu československých občanů, jimž jsou takové nežádoucí "pozornosti" stále častěji prokazovány alespon příležitostně /naposledy v nedávných dnech během návštěvy rakouského ministra zahraničí, necelý týden předtím zase v souvislosti s mírovou poutí italských katolíků/. Takové praktiky jsou nejen nehumánní a naprosto protizákonné, ale také hluboce politicky škodlivé - a to dokonce i té momentální politické linii, již jste jako generální tajemník KSČ nejvyšším reprezentantem. Vzdáváme tím moc těch, kdo již jednou v nedávné minulosti neváhali obrátit svou závi od domnělých nepřátel do vlastních řad, mezi jiným i vůči Vaší osobě. Ostatně také ve veřejnosti vzbuzuje oprávněné rozhořčení, když v tomto čase vážných hospodářských obtíží /a vzrůstající obecné kriminality/ desítky fyzicky zdatných příslušníků StB postávají celý dny a noci u dveří bytů nepohodlných občanů či se povalují v autech, zaparkovaných před jejich domy.

Dnes se však na Vás obracíme především v záležitosti, jejíž pomocí mají oby nezákonné postupy Bezpečnosti nabýt zdánlivě legální formy. V minulých týdnech byli - po odpykánní trestu, uloženého jim za údajné delikty proti republice - propuštěni z vězení signatář Charty 77 ing. Jan Litomiský a mluvčí Charty 77 dr. Ladislav Lis, oba členové MONS. Oběma jim soud /stejně jako několika dalším politickým vězňům, kteří jsou doposud

ve vězení/ uložil ještě tzv. ochranný dohled, a to v polovině /2 roky/ resp. na horní hranici /3 roky/ zákonem stanovené sazby.

Zákon o ochranném dohledu, platný od roku 1973, je v samém svém základě hluboce pochybný: zákonodárce nesledoval jen oprávněnou /byť zkušenostmi s obdobným právním institutem např. ve Francii ukazují, že i za zcela jiných poměrů nepřiliš šťastnou/ snahu o resocializaci zvláště narušených osob respektive o ochranu společnosti před jejich dalším kriminálním počínáním, nýbrž zcela zjevně se shlédl v sovětském vzoru "vnitřního vyhnanství", upraveném pro miniaturní /alespoň územně/ domácí poměry. Výsledkem je porušení těch nezákladnějších principů a zásad evropského právního myšlení, které jsou zaručeny také československou Ústavou a celým československým právním řádem. Zákon je formulován natolik neurčitě, že ochranný dohled může být podle libovůle soudu uložen prakticky kterémkoliv odsouzenému, dokonce i tehdy, jde-li o prvotrestaného a o pouhý přečin /už neuměrnost trestní sazby za přečin a doby trvání ochranného dohledu zde bije do očí/. Zásada presumpce nevinny je vážně dotčena povinností prokazovat zdroje svých příjmů. Povinnost "trpět vstup tohoto orgánu do svého obydlí" /příčemž podle zákona - což se také v praxi děje - může k tomuto "vstupu" docházet jakkoli často a v kteroukoli denní či noční hodinu, aniž by doba pobytu a chování příslušníků byly čímkoli regulovány/ znamená hrubé omezení nezákladnějších práv ostatních členů domácnosti, popřípadě dalších spolubydlících, tedy uplatňování kolektivní viny či trestu, který je již po řadu století nejružnějšími akty evropského mezinárodního i národního práva odmítán jako zvláště zavrženíhodný. Summa summarum deleguje zákon o ochranném dohledu prakticky veškerou rozhodovací pravomoc na výkonné orgány a předem vylučuje jakoukoli možnost kontroly či odvolání - což je postup nebezpečný vždycky, dvojnásob však v situaci, kdy vykonavatelem je orgán natolik mocensky nezávislý a natolik represivně zaměřený, jakým je československá Bezpečnost. Na tom nic nemění některé zásady /např. o respektování rodinných, sociálních a kulturních potřeb odsouzeného/, obsažené v zákoně nebo v příslušných komentářích: jde o pouhé verbální deklarace, bez jakýchkoli taxativních omezení, navíc je jejich výklad opět plně ponechán na libovůli orgánů Bezpečnosti. Dosavadní desetileté uplatňování zákona o ochranném dohledu se skutečně může vykázat nanejvýš žalostnými výsledky: přesná čísla nejsou známa, lze však s jistotou tvrdit, že podstatná část odsouzených se během výkonu ochranného dohledu /často i několikrát/ znovu vrací do vězení. To by se mohlo svědčit alespoň o tom, že ve shodě s literou zákona je ochranný dohled ukládán opravdu jen osobám hluboce narušeným: jenže naprostá většina z nich není znovu odsouzena za trestné činy obecně kriminální povahy, ~~např. za~~ nýbrž za tzv. maření výkonu úředního rozhodnutí, tedy za pouhé sahání tváří v tvář nesnesitelným podmínkám a ponižujícím šikanám ochranného dohledu /nezřídka jde o vědomé rozhodnutí, že život ve vězení, jakkoli tvrdý, je pořád ještě snesitelnější než feudální libovůle ochranného dohledu/.

Novou a zcela samostatnou kapitolou je systematické /počínaje zhruba rokem 1981/ uplatňování zákona o ochranném dohledu vůči politickým odpůrcům: a to dokonce i vůči prvotrestaným a takovým, kteří před svým odsouzením vedli naprosto řádný život pracujícího člověka. Jsou-li odsuzováni za to, že se jejich politické či kulturní názory liší od názorů momentálně oficiálních, pak hloubka jejich "narušenosti" je dokazována výlučně tím, že se těchto svých názorů nehodlají ani pod největším tlakem vzdát: bludný kruh argumentace, nápadně připomínající označení "odlišného politického smýšlení" či dokonce pouhé věrnosti svědomí za nebezpečnou duševní chorobu. Takovýmito soudním /a politickým; neboť Vy, pane prezidente, víte stejně dobře jako my, že žádný z těchto soudních výroků nebyl a nemohl být vynesen bez předběžného politického rozhodnutí/ praktikám již dokonce ani pochybný zákon o ochranném dohledu neskýtá žádnou oporu, nanejvýš svou obecnou "gumovostí": priority /"sdělovat údaje o způsobu a zdrojích své obživy"/ i celá díkce zákona jasně naznačují, že má postihovat ty, kdo se vyhýbají poctivé práci a opatřují si prostředky k životu další kriminální činností - což opravdu není případ politických vězňů. Také cíl zákona o ochranném dohledu může sice být interpretován různě

ným způsobem, snaha přimět odsouzeného změnit své politické názory a upustit od své občanské angažovanosti mu však výslovně protirečí.

Nejkurióznější a žel také nejotřesnější kapitolou je praxe uplatňování zákona o ochranném dohledu u politických vězňů, a to navzdory tomu, že zkušenosti s ním ~~přesahují~~ nepřesahují dobu několika týdnů. Především je zákon neustále závažným způsobem porušován /výjimečně i ku prospěchu odsouzených, což jen podtrhuje konfuznost a jeho vnitřní rozpornost/. Namátkou několik nejmarkantnějších příkladů. Podle judikátu 40/76 ukládá-li soud omezení podle § 2, odst. 2 ZOD "nelze ani zcela vyloučit možnost uložit povinnost zdržovat se v určitých nočních hodinách ve svém obydlí"; nuže, ač soud dr. L. Lisovi žádné omezení podle § 2 odst. 2 ZOD neuložil a do výroku proti ing. J. Litomiskému podle téhož odstavce nic podobného nezahrnul, je tato povinnost od obou vyžadována. Podle judikátu 42/75 nelze /ani soudně/ "uložit taková omezení, která by odsouzeného nepřiměřeně omezovala v možnostech, aby se kulturně a osvětově vyžíval"; je nepochybně takovým nepřiměřeným omezováním, je-li ing. Litomiskému zakazována účast na bohoslužbách /protože jde o sousední obec/, najmě ve farním sboru, kde je členem staršovstva. Ačkoli má dr. Ladislav Lis uložen ochranný dohled jen podle § 2, odst. 1 ZOD, kde je stanovena pouze povinnost "předem oznamovat tomuto orgánu vzdálení z místa pobytu", orgány ochranného dohledu nezákonně interpretují toto ustanovení ve smyslu § 2, odst. 2 ZOD a trvají na udělení svého souhlasu k takovému vzdálení - a to dokonce v přímém rozporu s dalšími ustanoveními ZOD, neboť tak zabranují dr. Lisovi řádně si obstarávat část prostředků k obživě chovem hospodářského zvířectva na své rekreační chalupě. Konečně v případě ing. Jana Litomiského byly ~~prádně~~ /v jeho prospěch/ porušeny shodné judikáty 40/74 a 1/75, že "po dobu výkonu ochranného dohledu nelze povinnosti a omezení podle § 2, odst. 2 ZOD měnit ani rušit", když mu bylo povoleno pracovat v rozsahu polehání, daleko přesahující příkázané místo pobytu - ovšem s tím, že soud předtím při ukládání ochranného dohledu neprovedl "řádné a úplné objasnění věci v tom směru, zda odsouzený bude mít možnost bydlet a pracovat v příkázaném místě", jak mu to ukládá judikát 56/75. Ne náhodou jsme se zde museli opírat převážně o judikáty, kterýžto institut není jinak pro řeškoslovenský právní řád typický - zákon o ochranném dohledu je opravdu formulován tak neurčitě, že bez neustálých dodatečných výkladů prakticky v žádném směru neobstojí. Kromě porušení zákona dochází při provádění ochranného dohledu nad politickými vězni i k jeho zjevnému zneužívání. Jeden příklad za všechny: zatímco se i ti nejnebezpečnější recidivisté musí hlásit orgánům ochranného dohledu jednou zatýden či za čtrnáct dní, v naprosto výjimečných případech dvakrát týdně, byla ing. Litomiskému a dr. Lisovi uložena povinnost každodenního hlášení na policejní stanici, soboty a neděle nevyjímaje /po nástupu zaměstnání byla ing. Litomiskému tato povinnost "zmírněna" na hlášení čtyřikrát týdně - při patnáctikilometrové vzdálenosti od místa bydliště a španém dopravním spojení to představuje naprosto neúměrný a neodůvodněný zásah do jeho normálního života, nahledě na značné finanční vklady/. Teoreticky vzato zákon nevyklučuje stanovit povinné hlášení třeba na každou hodinu: tedy jakousi tříletou policejní vazbu, ovšem bez jakýchkoliv práv a záruk, jaké jinak má vězněná osoba. K tomu ke všemu se pojí ještě záměrné šikanování a provokování odsouzených /které je podle našich informací bohužel běžné i u kriminálních delikventů/: orgány ochranného dohledu je nechávají celé hodiny čekat, než se uvolí zaznamenat jejich příchod, odmítají převzít jejich písemná podání či vybávuji různé ústní příkazy, jejichž existenci pak dodatečně popřou a jejichž splnění se snaží interpretovat jako porušení pravidel ochranného dohledu - aniž by proti této zlovůli existovala jakákoli účinná ochrana.

Pane Prezidente, ve smyslu výše vyloučeného a v souladu s podrobnějším právním rozбором zákona o ochranném dohledu /viz příloha/ Vás naléhavě žádáme, abyste:

- 1/ Použil svých ústavních pravomocí a neprodleně prominul ochranný dohled všem politickým vězňům, jimž byl uložen.
- 2/ Dal jako nejvyšší představitel ČSSR zákonodárným sborům podnět k pře-

zkoumání celého zákona z ochranném dohledu, které by vyústilo v jeho novelizaci nebo v jeho úplné zrušení.

6. dubna 1984

dr. Václav Běnda
mluvčí Charty 77

Jiří Ruml
mluvčí Charty 77

Jana Sternová
mluvčí Charty 77

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

dr. Ladislav Lis

odstupující mluvčí Charty 77 /dnešním dnem předává dr. Lis svému nástupci funkcí mluvčího Charty 77, hodlá však být nápomocen jejím současným mluvčím a kdykoli je zastoupit v případě represí/

mluvčí Charty 77 ing. Rudolf Battěk je nadále ve vězení - také on má po odpykání trestu uložen ochranný dohled

Příloha: K zákonu o ochranném dohledu

K zákonu o ochranném dohledu

Ochranný dohled /dále OD/ je jedním z druhů ochranných opatření /§ 71, odst. 1 tr.z./, jehož úpravu tr. z. /ust. § 71 odst. 3/ svěřuje zvláštěmu zákonu - je jím zák. č. 44/1973 Sb. o ochranném dohledu.

Ochranná opatření jsou druhem sankcí, která vedle trestu zná tr. zákon. U ochranných opatření jde především o resocializaci pachatele, odstranění šlí alespoň snížení podmínek a příčin k další trestné činnosti. Toto platí pro ochranné léčení, ochrannou výchovu a zabránění věci, nikoli však pro ochranný dohled. OD má blíže k trestu. Je s ním spojeno negativní hodnocení pachatele - musí jít o osobu "zvláště narušenou" /§ 1 ZOD/. Tím je dána i přímá souvislost se stupněm nebezpečnosti spáchaného tr. činu či přečinu.

Podle ust. § 1 odst. 1 ZOD je účelem OD "přispět k dalšímu posílení ochrany společnosti před protispolečenskou činností osob zvláště narušených, jakož i k dovršení nápravy odsouzeného".

Pojem "osoby zvláště narušené" vymezuje ZOD v ust. § 4 odst. 1 a 2. Podle ust. § 4 odst. 1 ZOD "uloží soud OD pachateli, kterého odsuzuje jako zvláště nebezpečného recidivistu k nepodmíněnému trestu odnětí svobody". V tomto případě se OD ukládá obligatorně.

Podle ust. § 4 odst. 2 ZOD "může soud OD uložit též pachateli, kterého odsuzuje za umyslný trestný čin nebo umyslný přečin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, nelze-li vzhledem k osobě pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu způsobu života, k prostředí, v kterém žije a k povaze spáchané trestné činnosti očekávat, že bez OD povede řádný život pracujícího člověka".

V tomto druhém případě jde o fakultativní ukládání OD. Kdežto v případě obligatorního ukládání OD soud zkoumá pouze formální podmínky k uložení OD, v případě fakultativního uložení OD musí soud vedle formálních podmínek /ostatně velmi široce stimulovaných - může jít i o osobu prvo-
trestanou, a to dokonce ~~xx~~ pouze za umyslný přečin/ zkoumat též materiální podmínky k uložení OD. Musí totiž hodnotit osobu pachatele a zkoumat a posuzovat povahu trestné činnosti. ZOD zde na prvním místě, a tedy jako základní, uvádí hodnocení osoby pachatele. Při tomto hodnocení musí soud přihlížet k povahovým rysům pachatele a způsobu jeho dosavadního života /předchozí odsouzení, postoj k právu, dodržování pravidel sác. soužití, prostředí v němž pachatel žil apod./. Podle judikatury /R 54/75/ musí jít o pachatele s tak asociálním způsobem života a tak morálně narušeného, že jeho resocializace bez uložení OD není možná.

Při posuzování povahy tr. činnosti se v podstatě posuzují okolnosti rozhodné pro určení stupně nebezpečnosti činu při společností. Zásadně by mělo jít v případě fakultativního uložení OD o recidivistu, popř. o pachatele rozsáhlé a závažné tr. činnosti, kdy z osoby pachatele a z povahy

tr. činnosti lze usuzovat na asociální charakter pachatele, trvalé sklony k páčání tr. činnosti a hlubší stupeň jeho morálního narušení.

Již z charakteristiky "osob zvláště narušených" je zřejmé, že ZOD nebyl zákonodárcem zamýšlen k aplikaci na kategorii pachatelů politických deliktů. U těch ostatně jede o řádný či neřádný život pracujícího člověka, nýbrž o řádný či neřádný život pracujícího člověka jakožto občana. Uložení OD má ochraňovat společnost před protispolečenskou činností. U politických deliktů jede o ochranu společnosti, nýbrž o ochranu statutu que výhodného vládnoucím. "Protispolečenská činnost" politických delikventů naopak může z hlediska jiného než momentálně vládnoucího společnosti sloužit v nejvyšším smyslu toho slova.

Náplň ochranného dohledu vymezuje ust. § 2 ZOD. V odst. 1 tohoto ust. jsou taxativně uvedeny povinnosti a omezení, které soud uložením OD ukládá vždy. V odst. 2 jsou pak příkladem uvedeny další povinnosti a omezení, které soud může uložit. V prvním případě stačí ve výroku rozsudku /či usnesení/ odkázat na ust. § 2 odst. 1 ZOD a až v odůvodnění rozhodnutí uvést výčet povinností a omezení podle písm. A/ až D/ cit. odstavce. V druhém případě nutno další povinnosti a omezení ukládané soudem dle ust. § 2 odst. 2 ZOD uvést přímo ve výroku rozhodnutí o uložení OD. OD, včetně vymezení jeho rozsahu, který nemůže být dodatečně změněn, ukládá totiž pouze soud.

Ust. § 2 odst. 1 ZOD stanoví osobě, které byl uložen OD, tyto povinnosti a omezení:

- a/ sdělovat orgánu vykonávajícímu OD /tj. orgánům VB, v jejichž obvodu je místo bydliště osoby, které byl uložen OD/ potřebné údaje o způsobilosti a zdrojích své obživy a na jeho žádost tyto údaje prokazovat; s ohledem na měsíční výplaty by kratší než jednoměsíční žádosti o sdělení a prokazování skutečností zde rozhodných byly šikanózní.
- b/ osobně se hlásit u tohoto orgánu ve lhůtách, které jí stanoví; tyto lhůty nesmí být takové, aby de facto znamenaly přikázaný pobyt, znemožňovaly odjezd na dovolenou, na chalupu za rekreaci či obstarání domácího hospodářství atd. Podle judikatury /R 42/75/ nelze ani v rámci ust. § 2 odst. 2 ZOD uložit v rámci OD taková omezení, která by odsouzeného nepřiměřeně omezovala v možnostech kulturně a osvětově se vyžívat. Tím spíše to tedy platí pro rámcer daný ust. § 2 odst. 1 ZOD.
- c/ trpět vstup tohoto orgánu do svého obydlí; Zde není zahrnuto právo na výkon domovní prohlídky, ta může být vykonána jen podle ust. § 82 a násl. tr. ř.. Pobyt orgánu po vstupu má trvat a probíhat pouze v míře nezbytně nutné k dosažení účelu OD.
- d/ předem oznamovat tomuto orgánu vzdálení z místa pobytu; Nejde o souhlas se vzdálením, nýbrž o pouhé sdělení o vzdálení se. Zákaz k vzdálení, popř. stanovení lhůt podle písm. b/ cit. ust. tak, aby znemožňovaly vzdálení z místa pobytu, by byly šikanózní a nezákonné. Místem pobytu je území, v němž přísluší orgánu NV prvního stupně výkon státní správy /R 55/75/.
Ust. § 2 odst. 2 ZOD uvádí příkladem dva typy povinností a omezení:
 - a/ nenavštěvovat určitá místa, místnosti, podniky nebo shromáždění; Soud musí přesně tato místa atd. vymežit.
 - b/ pobývat v přikázaném místě nebo obvodě a nevzdalovat se z něho bez souhlasu orgánu vykonávajícího OD.
Soud může uložit i další, popř. jiné povinnosti a omezení, např. aby odsouzený nepožíval alkoholické nápoje apod.

Při ukládání a výkonu všech těchto možných povinností a omezení nutno respektovat, že nelze nepřiměřeně omezovat odsouzeného v možnostech kulturně a osvětově se vyžívat /R 42/75/, že nelze do práv odsouzeného zasahovat na míru, tak aby se vytvořily překážky pro plné pracovní či společenské uplatnění odsouzeného. U přikázání místa pobytu je např. nutno přihlížet k tomu, že odsouzený zde musí mít reálnou možnost přiměřeně bydlet a pracovat a že nesmí být narušeny jeho rodinné vztahy.

Obecně se musí uložení i výkon OD omezit na účel OD, tj. na prevenci konkrétní tr. činnosti, v souvislosti s níž je OD uložen konkrétnímu odsouzenému, tak, aby zásah do jeho práv jako člověka i občana byl omezen na nejnutnější míru.

Jak již řečeno, OD vykonávají orgány VB, v jejichž obvodu je místo

pobytu osoby, které byl OD uložen. Podle ust. § 6 odst. 1 ZOD tyto orgány vykonávají OD " v rozsahu stanoveném v rozhodnutí soudu. Přitom dbají, aby do práv odsouzeného bylo zasahováno jen v míře nezbytně nutné k dosažení účelu OD".

Tyto orgány jsou plně vázány rozhodnutím soudu, pokud jde o počet, druh a obsah povinností a omezení, uložených podle § 2 odst. 2 ZOD. Jsou vázány přirozeně i rozhodnutím soudu o trvání OD /1 - 3 roky - § 3 odst. 1 ZOD/. Pokud však jde o uložení povinností a omezení podle § 2 odst. 1 ZOD mají tyto orgány značnou - až neomezenou - možnost ztěžovat je pro odsouzeného až k nesnesení. Zde bude základním omezením cit. 2. věta § 6 odst. 1 ZOD, spolu se zásadami humanity, zákonnosti a přiměřenosti, jež jsou upraveny v §§ 2 a 3 zák. č. 40/1974 Sb. o SNB.

x x x

Dokument Charty 77 č. 9/84

Otevřený dopis britským mírovým hnutím: CND, END.

Vážená přátelé!

Děkujeme Vám za Vaše otevřené dopisy, které k nám dorazily teprve s jistým zpožděním a kterými mj. reagujete na naše iniciativy z podzimních měsíců loňského roku. Jsme Vám vděční za podporu, kterou našemu počínání vyjadřujete jak ve svých dopisech, tak svými dalšími konkrétními akcemi. Jsme potěšeni, že naše stanoviska k celé řadě zásadních problémů se značně přiblížila a že vzrůstající vzájemné porozumění skýtá nadějně vyhlídky pro další dialog a dokonce konkrétní spolupráci.

Zde je však nezbytné opustit půdu zdvořilostí a diplomatických řečí a jasně si definovat některé základní skutečnosti. Charta 77 ze samé své podstaty není, nechce být a nemůže být mírovým hnutím. Především není hnutím: je to trvalá společná iniciativa jednotlivých občanů nejružnějšího věku, povolání, politických názorů i náboženských přesvědčení, které spojuje pocit odpovědnosti ze běh věcí obecných a odhodlání zasazovat se za nápravu jejich neutěšeného stavu na základě neotřesitelného respektu k určitým základním hodnotám, jako jsou svoboda, spravedlnost a důstojnost člověka - ne zcela přesně a spíše v žurnalistické zkratce bývá toto usilí označováno za obhajobu lidských a občanských práv. Charta 77 tedy neodpovídá obvyklému pojmu hnutí přinejmenším ve dvou základních parametrech /příčemž to nejsou "kyselé hrozny" nějaké kryptoopoziční skupiny, žijící v podmínkách totalitního systému, nýbrž důsledně sledovaný záměr, o němž jsme dokonce přesvědčeni, že představuje důležitý nový prvek v nápravě celosvětové krize politiky a morálky/: usiluje mnohem spíše o prohlubování zmíněného pocitu spoluodpovědnosti, než o nějakou masovost, o získání co největšího počtu přívrženců a není ani dost dobře schopna klást si konkrétní politické cíle, alespoň ne v tom smyslu, v jakém se sňovu politika doposud rozumí.

Tím méně lze Chartu 77 označit za hnutí mírové. Samozřejmě jsme si vědomi, že nepominutelnou podmínkou svobody, spravedlnosti a důstojnosti lidského života je sama existence tohoto života - a v tomto smyslu je obrana míru legitimní a podstatnou součástí našeho úsilí. Slova mír však může být použito ve vztahu k nejružnějším sférám. Může znamenat mír duše, smíření a plodnou jednotu uvnitř konkrétní osobnosti. Může označovat mír občanský, tj. pokojné a na spravedlnosti založené vztahy jak mezi jednotlivými občany navzájem, tak mezi občany a jejich státem. Konečně jím může být míněn mír mezi národy a státy, jejich klidné a solidární spoluzítí /příčemž je snad jasné, že od "absence války" vede k tomu skutečnému míru ještě velice klopotná cesta/. Již ze samotné povahy naší aktivity vyplývá, že pokládáme za pošetilou a nebezpečnou - politicky i lidsky - snahu "zachránit sám sebe", založit problém míru na čistě spirituelním základu, na vnitřní nápravě izolovaného individua. Stejně pošetilou a nebezpečnou se nám však jeví redukce míru na otázku dohod a uvolňování mezi státy a bloky, aniž by byla jakkoli změněna jejich vnitřní válečná a tedy i k vnější válce vždy pohotová struktura, či dokonce na pouhá částečná odzbrojovací opatření a omezení.

Pokládáme za nutné se ohradit proti pasáži z dopisu END, podle níž "dáváme jasně najevo, že vlády, které zvyšují závody ve zbrojení ve jménu obhajoby těchto svobod a práv /rozuměj základních demokratických svobod a lidských práv/, pouze přibližují nebezpečí jaderné války v Evropě a tím ohrožují právě onu civilizaci, z níž původně vzešly principy lidských práv a demokratických svobod". Nic podobného jsme nikdy, jasně ani nejasně, najevo nedali a pro většinu z nás je taková formulace nepřijatelná, jak pro svou přílišnou jednostrannost, tak pro svou politickou naivitu. Víme sice, že jaderné zbrojení se svou perspektivou totálního zničení vytváří kvalitativně novou situaci, na niž je tradiční pojmy možno aplikovat jen s velkou opatrností. Jsme si vědomi také nebezpečí, která v sobě skrývá každý rozhodný a militantní postoj, byť se i děje ve jménu obhajoby lidských a demokratických práv: nezbytná omezení těchto práv se mohou velmi snadno proměnit v jejich pohodlné suspendování, vždyť z hlediska mocensko-vojenského uvažování budou tato práva vždy představovat jen pouhý nepřijatelný balast. Jsme však daleci toho, sbychom stavěli na stejnou úroveň agresí a obranu, útočníka a jeho oběť. Nesouhlasíme s šíleným hromaděním zbrojí ač arzenálů, které představuje vážnou hrozbu pro celé lidstvo; stejně rozhodně se však stavíme i proti krokům jednostranného odzbrojení a nevyvážených ústupků, které by za dané situace nedostátku poctivých úmyslů, mezinárodní důvěry a hlavně občanské kontroly mocensko-militaristických center tuto hrozbu celému lidstvu pronikavě zvýšily - osobní strach je přece jen mocnou brzdou, není nic nebezpečnějšího, než vystavovat ty, kdo drží prst na spoušti nové a poslední války, pokušení představ o možném vítězství a přežití. Konečně oproti Vám disponujeme prožitou zkušeností, že kromě termonukleární války existují i jiné, méně nápadné, avšak neméně účinné formy zániku civilizace: přinejmenším někteří z nás proto dávají přednost rizikům /byť velikým/ pevného postoje před jistotou neblahých důsledků appeasementu - a my jsme ve svých aktech vázání všeobecným konsensem.

Toto ohrazení bylo nezbytné, protože do našich vlastních úst byla vložena formulace respektive interpretace nám nepřijatelná. Také s řadou dalších názorů, vyslovených dopisech obou Vašich hnutí, se nemůžeme ani zdaleka ztotožnit, ať již protože s nimi věcně nesouhlasíme, nebo protože překračují meze naší "kompetence". Těmito odlišnými názory, které prezentujete jako své názory, jsme však naopak potěšeni: vždyť půda pro plodný a smysluplný dialog existuje právě tam, kde se naskýtají názorové difference, Charta 77 se zásadně neuzavírá žádnému rovnocennému a poctivě míněnému dialogu: v jistém smyslu je totiž založena na přesvědčení, že skutečný, otevřený dialog je jedinou cestou, po níž je možno /při zachování a plném respektování všech rozdílů politických, ideologických i náboženských/ dospět ke shodě o nedělitelných, nezadatelných hodnotách lidské svobody, spravedlnosti a důstojnosti - a zároveň zvrátit proces devalvace těchto hodnot v dnešním světě. Rozhodně se nemusíte obávat, že bycho, se od dialogu s Vámi dali odvrátit jakýmkoli utilitárními politickými zřeteli: ať již by to měla být hrozba zvýšených represí či ztráty důvěry našich mocensky významnějších příznivců. Naopak, dialog s mírovými hnutími /tedy ne s institucemi, vzniklými z válečné moci a sterilně sledujícími její taktické cíle/ je pro nás dvojnásob vítaný a také závazný. Podle našeho názoru nejsou tato hnutí produktem oizí ideologické manipulace, zmrazujícího strachu či hysterického útěku před skutečně závažnými rozhodnutími /byť všechny tyto prvky v nich zajisté objevit lze/, ale výrazem hluboké občanské odpovědnosti, která se v neporné celosvětové krizi neváhá osobně a nezištně angažovat ve jménu lidského života a jeho základních hodnot. Také Vaše směřování jaksi "napříč" klasickým demokratickým strukturám a politickým mechanismům /a opět: jsme hluboce přesvědčeni, že tyto struktury představují nezbytný základ, jehož popření nebo zfalšování vždy přineslo jen vystupňované zlo; jsme si však vědomi, že marasmus těchto struktur má významný podíl na stávající krizi světa a že bez radikálně nových impulzů a obrozujících proměn nemůže být východisko z této krize nalezeno/ je velmi blízké smyslu i formám našeho usilování. Vážíme si proto dialogů s Vašimi hnutími a věříme, že je scho-

pen významně modifikovat a obohatit jak stanoviska rozmlouvajících, tak vědomí těch, kdo našemu rozhovoru toliko zpovzdálí naslouchají. Pokud bude existovat opravdový respekt k odlišným postojům druhé strany, dobrá vůle pochopit nezbytnost těchto rozdílů a dát jim pozitivní, konvergující smysl, má náš dialog ~~průběžně~~ šanci proměnit se ve věcnou, plodnou spolupráci. A bez takové spolupráce přes hranice bloků, ideologických schémat i rozdílných zkušeností nemá rozumné vyhlídky ona nedílná věc, o kterou snad všichni usilujeme: ať již ji nazýváme větší mírou či větší lidských a demokratických práv.

1. května 1984

dr. Václav Benda
mluvčí Charty 77

Jiří Runk
mluvčí Charty 77

Jana Sternová
mluvčí Charty 77

Sdělení VONS č. 363 /Represe v souvislosti s návštěvami ministrů zahraničí Rakouska a Norska/

Ve dnech 29. - 30. 3. 1984 navštívil Prahu rakouský ministr zahraničí. Po dobu jeho návštěvy operativní orgány StB sledovaly na každém kroku mluvčího Charty 77 dr. Václava Benda, signatáře Charty 77 prof. Jiřího Hájka, dr. Ladislava Lise, Annu Marvanovou a Annu Šabatovou, dnem i nocí střežily jejich byty a v některých případech perlustrovaly návštěvníky. Zároveň proběhla řada výslechů dalších osob, z nichž např. P. Václav byl po oba dny řadu hodin zadržován.

Podobná nezákonná opatření byla učiněna a v souvislosti s návštěvou norského ministra zahraničí ve dnech 3.-4. 4. u Anny Marvanové a Anny Šabatové.

5.3.1984

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Sdělení VONS č. 364 /Policejní zásah proti třem slovenským katolíkům/

Dne 9.3.1984 byli zadrženi na místním oddělení VB ve Velké Máni, okr. Nové Zámky Jozef Juráček, 23letý natěrač, Ota Švec, 30letý bagrista, oba z Kmetova, okr. Nové Zámky, a Jozef Šádovský, 25letý student elektrotechnické fakulty SVŠT v Bratislavě. Všichni tři v předcházejících dnech sbírali v obci Kmetovo podpisy pod text, jímž katoličtí věřící zvou papeže Jan Pavla II. k návštěvě Československa.

Příslušníci VB vyslyšeli zadržené na to, kdo tuto akci zorganizoval a kde se nacházejí podpisové archy. Policie použila při výslechu fyzické násilí: Ota Švec byl jedenkrát udeřen do obličeje, Jozef Šádovský byl průběžně od 18. do 22. hodin bit. Fyzického násilí se dopustili mjr. SNB Bence, por. SNB Szabo a por. SNB Toman.

5.4.1984

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Sdělení VONS č. 365 /Odsouzení Miroslava Nového/

Dne 27.2.1984 byl okresním soudem v Novém Jičíně odsouzen signatář Charty 77 Miroslav Nový, invalidní důchodce, nar. 27.9.1929, bytem Brno, Řezáčova 70 k 15 měsícům odnětí svobody nepodmíněně. Soud ho shledal vinným podle § 8/1 k § 112 tr.z./pokus o poškozování zájmů republiky v cizině/ a § 140/1 tr.z./ohrožování devizového hospodářství/.

Údajné trestné činnosti podle § 112 tr.z. se měl dopustit tím, že zasílal do zahraničí dopisy, v nichž psal o různých šikanách, jimž byl podroben. Jeho stížnosti se týkaly zejména postupu státních orgánů při jednávání jeho žádosti o vystěhování do NSR a toho, že nemohl sehnat v Československu zaměstnání podle své kvalifikace. Trestný čin ohrožení devizového hospodářství měl spáchat tím, že ček v hodnotě 1.850 USdolarů, který obdržel od Asociace leteckých cestujících USA, nenabídl k odkoupení Československé státní bance, ale odeslal jej k připsání na své konto do

banky v NSR, kam se hodlal vystěhovat.

O dopisech, za něž byl M. Nový odsouzen podle § 112 tr.z., se čsl. bezpečnost dozvěděla od mnihovského advokáta E.A.Homera, který, jak uvádí obžaloba, "usoudil, že obsah dopisů hrubě zotuzuje ČSSR a její představitele a jejich případné zveřejnění v západoněmeckém tisku by přispělo ke štvavé propagandě vůči ČSSR a dopisy proto postoupil prostřednictvím čsl. konzulátu v Kolíně čsskoslovenským úřadům".

Miroslav Nový má dvě děti a jeho bývalá manželka žije na adrese: Nový Jičín, Pod lipami 7. Rozsudek dosud nenabyl právní moci.

6.4.1984

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

x x x

Sdělení VONS č. 366 /Odsouzení šesti mladých lidí v Pardubicích/

Okresní soud v Pardubicích v hlavním líčení konaném dne 17.2.1984 za předsednictví JUDr. Miloslava Šprynara odsoudil Oldřicha Baštu, dělníka, nar. 29.9.1958, bytem Pardubice, Na drážce 418, na 15 měsíců nepodmíněně; Zdenka Šibra, dělníka, nar. 24.1.1957, bytem Pardubice, Bělehradská 314, na 12 měsíců nepodmíněně; Lenku Dlouhou, dělnici, nar. 17.2.1964, bytem Jhrazenice, Semtínská 56, okr. Pardubice, na 15 měsíců s podmíněným odkladem na tři roky; Petra Vojáčka, dělníka, nar. 8.2.1961, bytem Zlehy 284, okr. Kutná Hora, na 12 měsíců nepodmíněně; Stanislava Urbánka, nar. 27.5.1965, dělníka, bytem Zruč n.Sáz., Nám. Míru 640, na 10 měsíců nepodmíněně a Kamila Honische, dělníka, nar. 8.3.1964, bytem Pardubice, Gagarinova 384, na 8 měsíců nepodmíněně.

V rozsudku se praví, že všichni obžalovaní se dopustili veřejné výtržnosti, bránili opatření k zjednání veřejného pořádku, a spáchali trestný čin výtržnictví podle § 202/1 tr.z. a trestný čin ztěžování výkonu pravomoci veřejného činitele podle § 156 a tr.z.; Bašta, Dlouhá, Vojáček a Urbánek hrubě urazili veřejného činitele při výkonu jeho pravomoci, a spáchali trestný čin útoku na veřejného činitele podle § 156/2 tr.z.; Šibra, Dlouhá, Vojáček a Honisch vyhrožovali usmrcením v úmyslu působit na výkon pravomoci veřejného činitele a tím spáchali tr. čin útoku na veřejného činitele podle § 156/1a,b tr.z.; Bašta urážel členy KSČ a tím spáchal tr. čin hanobení národa, rasy a přesvědčení podle § 198/b tr.z. Soud dopěl k tomuto závěru na základě výpovědí příslušníků VB, které si navzájem odporovaly a byly tendenčně vyhoceny proti obžalovaným.

K neblahé konfrontaci odsouzených s příslušníky VB došlo dne 17.9.83 v sále pohostinství v Kuněticích, okr. Pardubice, kam se sjelo asi 100 mladých lidí, aby vyslechli koncert. Asi v 19 hod, příslušník VB pprap. Jan Kašič hraní zakázal s odůvodněním, že skupina nemá v pořádku povolení k vystoupení. Po ukázané výměně názorů Kašič prohlásil, že se sice hrát nebude, ale že přítomní mohou zůstat v restauraci až do zavírací hodiny ve 23 hod. Přítomní souhlasili, chovali se nadešle ukázněně a bavili se mezi sebou. Kolem 22. hod, vrthlo do sálu několik příslušníků VB se psem a nařídili vyklidit místnost. Na otázku, z jakého důvodu je třeba vyklidit sál, reagovala policie obušky a násilím vyháněla přítomné ven. Ti, kteří se důrazněji ohrazovali proti takovému jednání, byli naloženi do policejních vozů a později odvezeni k výslechnám. Stanislav Urbánek byl povalen na schodech a zůstal chvíli v bezvědomí. To pobouřilo ostatní, takže vznikla vypjatá atmosféra, v níž jistě zaznívaly ze strany účastníků koncertu různé výhrůžky a šrsnější výrazy. Aby zabránili odvezení svých kamarádů, lehlo si několik lidí před policejní vozy. V této nepřehledné situaci lze sotva zjistit a konkrétně určit, kdo použil toho kterého výzvu. Je též třeba vzít v úvahu, že šlo o vyprovokovanou situaci, v níž zaujali mladí lidé obranný postoj, nikoli že by dali podnět k útočnému odporu. Rozsudek dosud nenebyl právní moci.

7.4.1984

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Sdělení VONS č. 367 /Trestní stíhání P. Josefa Kajneka/

StB provedla dne 14.3.1984 domovní prohlídku na faře v Ústí n. Orlicí u katolického kněze P. Josefa Kajneka, nar. 18.4.1949, administrátora farního úřadu. Tentýž den byla provedena domovní prohlídka i v jeho bytě v Kutné Hoře. Při domovní prohlídce bylo zabaveno asi 80 položek - adresář, náboženská literatura, informace o církvi aj. P. Josef Kajnek byl dva dny zadržen v CPZ na Okresním oddělení VB v Ústí n. Orlicí. Bylo proti němu vzneseno obvinění z maření státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi podle § 178 t.z., jehož se měl dopustit tím, že bez povolení promítal dětem v sakristii farního kostela diapozitivy s náboženskou tematikou. Dnesm 16.3.1984 pozbyl státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti.

P. Josef Kajnek je horlivým a obětavým duchovním, který svědomitě plnil své povinnosti. Jeho trestní stíhání má odradit ostatní kněze od aktivního působení na věřící.

10.4.1984

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

x x x

Sdělení VONS č. 368 /Případ Františka Hanzlíčka a Jiřiny Svobodové/

Dne 31.1.1984 proběhlo před senátem okresního soudu v Karlových Varech hlavní líčení v tr. věci Františka Hanzlíčka, nar. 30.10.1949, bytem Kraslice, Třebízského 1240, okr. Sokolov, povoláním vodárenského dělníka v Karlových Varech, a Jiřiny Svobodové, dělnice, nar. 27.3.1958, bytem Karlovy Vary, Pod jelením skokem 38. Oba byli obžalováni okresním prokurátorem v Karlových Varech JUDr. V. Čermákem pro údajné porušení § 174, odst. 1 t.z. /křivé obvinění/. J. Svobodová také podle § 175, odst. 1, písm. a/ t.z. /křivá výpověď/.

Těchto tr. činů se měli F. Hanzlíček a J. Svobodová dopustit při hlavním líčení v jiném trestním případě dne 1.4.1983 u OS v Karlových Varech, v němž J. Svobodová figurovala jako svědkyně a F. Hanzlíček byl odsouzen podle § 247/1 a 187/1 po několikaměsíční vazbě k 12 a 8 měsícům vězení s podmíněným odkladem na tři roky. K podkladům tohoto trestního stíhání se nevyjadřujeme, neboť nám k meritu věci chybí potřebná dokumentace. Jako za znameníhodnou však vidíme okolnost, že u F. Hanzlíčka, třebaže byl mj. odsouzen pro nedovolenou výrobu a držení omamných prostředků /§ 178/1/, nebyla nařízena ochranná léčba, což v takových případech bývá jinak pravidlem.

Nová obžaloba byla vůči nim vznesena proto, že v hlavním líčení dne 1.4.1983 u OS v Karlových Varech uvedli, že vyšetřovatelé VB v Karlových Varech npor. J. Kelnhofer a B. Berka na nich vynutili výpovědi v přípravném řízení fyzickým a psychickým nátlakem /pokud jde o Hanzlíčka bitím, pokud jde o Svobodovou pohrůžkami odejmutí dětí a jejich umístění v dětském domově/. Přestože se v průběhu hlavního líčení dne 31.1.1984 stávala otázka údajného křivého obvinění vyšetřovatelů VB stále více kontroverzní a vina F. Hanzlíčka ani J. Svobodové nebyla ani zdaleka prokázána /ve prospěch obžaloby mluvily pouze výpovědi údajně poškozených vyšetřovatelů VB a různé konstrukce, jako že obžalovaní se měli o změně svých výpovědí domluvit za přítomnosti dozorců při eskortování do soudní síně, což je v podmínkách čs. vězňství zcela nemožné/, byli oba shledáni vinnými; F. Hanzlíček byl odsouzen k 10 měsícům odnětí svobody nepodmíněně v I. NVS a J. Svobodová k 6 měsícům nepodmíněně v I. NVS. Proti tomuto rozsudku se odvolali.

10.4.1984

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

x x x

Otevřený dopis Evropského nukleárního odzbrojení /END/ Chartě 77.

Milí přátelé,

děkujeme Vám za Váš poslední dopis západoevropským mírovým hnutím /Dokument Charty 77 č. 38/83/ a za kopii Vašeho dopisu prezidentu ČSSR /Dokument Charty 77 č. 39/83/.

Sledujeme s velkými sympatiemi a obdivem zprávy z Vaší země a protestů proti rozmístění nových sovětských raket na Vašem území. Stejně jako Vy, i my protrstujeme proti pokračujícímu zvyšování závodu ve zbrojení jehož nedávným a nebezpečným příkladem je rozmístění nových nukleárních raket v obou částech Evropy. Rovněž sdílíme Vaše přesvědčení, že zabezpečení mezinárodního detente nemůže nikdy být výlučnou úlohou vlád, ale musí to být i zodpovědností všech občanů. Naše zakládající deklarační "Výzva END" z roku 1980 navrhla politickou strategii detente zdola, jejímž cílem je rozpuštění jak NATO, tak i Varšavské smlouvy. Výzva zdůraznila potřebu "bránit a rozšířit práva všech občanů, Východu i Západu, účastnit se tohoto společného hnutí a angažovat se ve všech formách vzájemné výměny". I nadále stojíme za touto původní Výzvou a trváme na tom, že respektování občanských práv a demokratických svobod je životně důležitým a nutným předpokladem k tomu, aby občané mohli plnit svou zodpovědnost.

Jme proto znepokojeni zprávami o pokračující perzekuci a výsleších, kterým jste Vy i ostatní v Československu vystaveni v rozporu se zákony Vaší země, které zaručují legitimní a otevřený projev občanských postojů. Chceme vyjádřit naši solidaritu s Vašimi aktivitami a znovu zdůraznit naše stanovisko - veřejně sdělené v odpovědi na Váš dokument ze 16. listopadu 1981, a zopakované v našem protestu proti hanebnému zatčení a věznění mluvčího Charty 77 Ladislava Liše - jímž žádáme úřady Vaší země, aby "zastavily veškeré pronásledování Charty 77 a umožnily všechny způsoby komunikace mezi zastánci lidských práv a věci míru v Evropě" /END Bulletin, č. 8, 1982/.

V průběhu několika posledních let jsme obhajovali zásadu nedělitelnosti míru, kterou jste znovu potvrdili ve Vašem společném prohlášení s KOR /KSS/ a Solidarností z 12. února 1984. Zdůrazňujete, že mírové snahy vlády jsou neupřímné kdekoli jsou provázány pronásledováním vlastních občanů domáhajících se základních demokratických svobod a lidských práv. Současně dáváte jasně najevo, že vlády, které zvyšují závody ve zbrojení ve jménu obhajoby těchto práv a svobod, pouze přibližují nebezpečí jaderné války v Evropě a tím ohrožují právě onu civilizaci, z níž původně vzešly principy lidských práv a demokratických svobod.

Vítáme a podporujeme tento důraz na nedělitelnost míru a demokratických práv. Podle našeho názoru, skutečný a trvalý mír vyžaduje demokratickou přeměnu Evropy, což znamená jak vyloučení násilí mezi státy a uvnitř států, tak i odstranění existujícího násilí ve vztazích mezi jednotlivými občany a jejich státy. Tato pozice zřetelně volá po mírové přeměně současné geo-politické reality v obou částech Evropy. Nepovažujeme tuto realitu za definitivně ustálenou a neměnitelnou. Jak jsme již zdůvěřného Výboru panu Žukově, jsme přesvědčeni, že "...bariéry rozdělující Evropu musí být postupně překonány...nenásilnými cestami v průběhu jednání o regionálních dohodách /zharnujících jak jaderné, tak i konvenční zbraně/. Tímto způsobem mohou jednotlivé národy Východu či Západu krok za krokem dosáhnout určité nezávislosti na blocích k nimž přináležejí a znovu se zařadit do mírového společenství Evropských národů..." Nicméně mají-li tyto dohody mezi státy být autentické a trvalé, musí být doprovázeny svobodnou komunikací a výměnou myšlenek a programů mezi občany na Východě i na Západě o tom, jakým způsobem má být dosaženo jednoty míru a demokracie.

Odmítáme proto jako falešný obvyklý výrok jímž se kladou pouze dvě alternativy: BUD vzájemné zničení jadernou válkou, NEBO udržování nedemokratického a nespravedlivého rozdělení Evropy do dvou bloků /což je situace, která sama o sobě představuje hlavní zdroj nebezpečí globální

atomové války/. Patříme ke vzrůstajícímu počtu těch, kteří - v Británii i jinde - věří, že existuje třetí cesta k dosažení trvalého míru pro Evropu a pro celý svět. Tato třetí cesta je založena na přesvědčení, že cíle míru a demokracie nemohou být uvažovány odděleně a že nezávislé iniciativy jak ve východní, tak v západní polovině našeho kontinentu jsou nezbytné pro vytváření prostoru a popudů směřujících k vybudování mírové a demokratické Evropy. Toto stanovisko jsme vyjádřili v našem dokumentu ze 14. prosince 1981, kdy jsme rovněž stanovili potřebu "pracovat pro demokracii v politickém a hospodářském životě každé země, tak, aby byla zajištěna základní lidská práva - a zejména právo na mír - pro všechny národy."

Zdravíme a vítáme Vaše závazné zaujetí pro věc míru a demokratických práv, které soustavně a důsledně prokazujete ve Vašich prohlášeních a děkujeme Vám za významný příspěvek k mezinárodní diskusi o míru. Jsme si vědomi, že vydobýt respektování demokratických svobod a bytostných práv na otevřenou komunikaci mezi občany Východu a Západu je životně důležitou součástí našich snah o zajištění trvalého míru v Evropě i ve světě; dovoluje nám, abychom Vás v této souvislosti ujistili o naší solidaritě a podpoře ve Vašem statečném úsilí.

Londýn, 16. března 1984

European Nuclear Disarmament /END/

Pozn.: Ve Velké Británii jsou dvě mírové organizace: CND a END. CND/Campaign for Nuclear Disarmament/ je největší mírová organizace v Evropě. Zástupci CND byli pozváni loni v červnu na pražské Shromáždění za mír, život, proti jaderné válce. Během své návštěvy v Praze se však sešli i se zástupci Charty 77. Jejich zpráva po návratu do Británie podnítila diskusi o vztahu CND k neoficiálním občanským iniciativám ve východní Evropě. Dosavadní výsledek této interní diskuse je ilustrován dopisem, který CND zaslala Chartě jako odpověď na Otevřený dopis Charty 77 západoevropským mírovým hnutím. Kopii dopisu CND poskytla čs. velvyslanectví v Londýně a čs. velvyslanec na obsah dopisu promptně reagoval.

END /European Nuclear Disarmament/ je daleko menší organizace. Její představitelé, především E.P.Thompson, jsou známí prosazováním úzkých styků s neoficiálními skupinami v socialistických zemích. Nikdo z END nebyl ani pozván na pražské mírové shromáždění. END nedávno založila pracovní skupinu /Czech Task Group/, která se bude starat výlučně o styky s Československem, o publikaci mírových materiálů Charty 77 v zahraničí, o publicitu perzekuce českých občanů usilujících o mír, o svět zbavený hrozby nukleární války, o snížení napětí v Evropě.

x x x

Dr. Vratislav Vajnar
ministr vnitra ČSSR
Obránců míru 85
Praha 7

Pane ministře,

v poslední době mi StB věnuje zvýšenou pozornost. Naposledy v době návštěvy rakouského ministra zahraničí dr. Erwina Lince v ČSSR jsem byl předvolán 29.3. na KS SNB do Bartolomějské ul. 7. Vyslyšel mne můj stálý referent kpt. StB Procházka a další příslušník StB, který se nepředstavil. Bylo mi řečeno, že se jedná o pohovor, během něhož si chtějí získat objektivní hodnocení mé osobnosti a že jim na tom velmi záleží. Během tříhodinového výslechu se opakovaně snažili se mnou projednat tři témata. Vyslovili požadavek, abych pacifikoval činnost Charty 77 a VONSu. Odmítl jsem o tom diskutovat s poukazem, že činnost Charty 77 i VONSu je plně v souladu s čl. Ústavou i mezinárodními pakty, které jsou součástí našeho právního řádu. Dále mi byla nabídnuta spolupráce s čl. rozvědkou, která sleduje cizí diplomaty v Praze. Jako důvod uveleli, že podle Ústavy je každý občan povinen při ohrožení vlasti ji bránit. Poukázal jsem na chybnou interpretaci Ústavy v této souvislosti a rázně jsem odmítl se bavit o této záležitosti. Poté mě opakovaně nutili přijmout na-

bídku, kterou jsou nyní zmocnění mi sdělit, abych vystoupil v čl. televizi, v níž bych mohl obhajovat svá stanoviska. Odmítl jsem s odůvodněním, že nemohu mít záruku, že rozhovor nebude ze strany tazajícího se redaktora manipulován a zároveň uveden v určitých souvislostech tak, aby byla Charta 77 diskreditována. Domnívám se, že je podezřelý, že prostředníkem pro případné televizní vystoupení je StB a nikoliv přímo zaměstnanci čl. televize.

V rámci pohovoru se ozývaly v různých obměnách výhrážky o zbavení čl. občanskví a vyvezení na hraniční přechod. Jako alternativu k uvedeným nebídkám mi vyslyšející sdělili, že bude brzy zavřen za závažnou trestnou činnost, které se dopuštím. Žádný protokol se mnou sepsán nebyl. Dostal jsem však předvolání na druhý den - pátek 30.3. opět do Bartolomějské ulice s tím, že si mám vše uváženě rozmyslet.

Druhého dne jsem se řádně dostavil ve 13 hod. do Bartolomějské ulice. Z vrátnice jsem byl kpt. Procházkou odveden k autu, v němž seděl další příslušník StB, který se nepředstavil. Poté jsem byl odvezen na samý okraj velké Prahy na místní okrsek VB v Horních Počernicích v Praze 9. Při jízdě jsem se optal, proč a kam jsem odvážen. Kpt. Procházka mi odpověděl, abych se nestaral, že uvidím a abych ho neznervozňoval, že by mohl havarovat. Na okrsku jsem byl podroben výslechu, při němž mě kpt. Procházka opakovaně vybízel, abych odpověděl jak jsem se rozhodl ohledně daných nabídek. Odmítl jsem odpovídat s poukazem na šikanování, kterému jsem byl vystaven bezdůvodným odvezením na okraj Prahy, odkud mi bude cesta domů v Praze 5 trvat 2 hodiny. Po půl hodině, aniž by byl se mnou sepsán protokol, příslušníci StB odjeli. Byl jsem bez jakéhokoli důvodu držen tři hodiny na okrsku VB a teprve telefonický příkaz v 17,30 hod. propuštěn.

Pane, ministře, ohrazují se důrazně proti takovému postupu vůči mé osobě a žádám Vás, abyste nedopouštěl zcela libovolný, podle daných momentálních záměrů aplikovaný výklad čl. právního řádu a Ústavy ze strany StB. Vytváří to nebezpečný předpoklad nekontrolovaného zneužívání právních norem, které v důsledku toho neslouží k ochraně občana, ale stávají se hrozbou s neodčinitelnými následky.

V Praze 6.4.1984

Václav Malý
Nad pomníkem 2
152 00 Praha 5

Na vědomí:
ThDr. František kardimál Tomášek
arcibiskup pražský
Hradčanské nám. 16
Praha 1

x x x

Společné prohlášení nadací Jan Palach Information and Research Trust
& Jan Hus Educational Foundation

Jan Palach Information and Research Trust /JPIRT/ byl registrován jako charitativní společnost č. 288095 pro vzdělávací a kulturní účely. Tato nová nadace bude úzce spolupracovat s tiskovou agenturou Palach Press Ltd., které jí bude podporovat. Cíle nadace zahrnují:

- 1/ Podporovat různé formy vzdělávání v Československu.
- 2/ Napomáhat a povzbuzovat výzkum a tvůrčí práci v Československu.
- 3/ Poskytovat západním nakladatelům původní práce českých a slovenských autorů, kteří nemohou publikovat v Československu.
- 4/ Poskytovat informace o situaci a vývoji v Československu univerzitním knihovnám, výzkumným ústavům a zainteresovaným jednotlivcům na Západě.

Činnost nadace se bude převážně vzájemně doplňovat s činností nadace Jan Hus Educational Foundation /JHEF/, která byla založena v roce 1981. Tato aspekty práce obou nadací, které jsou si velmi podobné, se budou lišit poněkud odlišným přístupem. Obě nadace například budou podporovat neoficiální semináře v Československu, ale zatímco JHEF pomáhá menším skupinám vysoce kvalifikovaných lidí, JPIRT se bude snažit podporovat větší počet méně profesionálních lidí.

Obě nadace mají různé kontakty jak na Západě, tak i v Československu, a pracující jako dvě samostatné organizace budou moci rozšířit počet podporovaných jednotlivců a skupin v Československu.

JHEF bude i nadále pokračovat v úzké spolupráci s jejími přidruženými nadacemi v Kanadě, Francii, a Spojených státech.

Obě nadace budou spolu úzce spolupracovat ve snaze zamezit zbytečné duplicitě a dosáhnout maximálního dopadu každé z nich. Jeden člověk je členem vedení obou nadací a funkcionáři obou nadací budou v pravidelném styku. Žádosti o podporu obdržené jednou nadací budou předány druhé kdykoliv to bude vzhledem k obsahu a zaměření žádosti vhodné.

Vedení obou nadací je přesvědčeno, že jejich samostatné a nezávislé, ale vzájemně spolupracující organizace dosáhnou nesrovnatelně větších výsledků než může dosáhnout jen jedna organizace sama o sobě.

V Londýně 13. prosince 1983

Jan Palach Information and Research Trust
Jan Hus Educational Foundation

x x x

Pozvání papeže Jana Pavla II. do Československa

V roce 1985 se katoličtí věřící v ČSSR chystají oslavit 1 000. výročí smrti sv. Metoda, který stojí u počátků křesťanství a kultury Čechů i Slováků. V rámci příprav na toto významné jubileum poslal pražský arcibiskup František kardinál Tomášek dopis papeži Janu Pavlu II., v němž ho pozval k návštěvě ČSSR v příštím roce. Na základě tohoto pozvání vznikla spontánní podpisová akce, při níž katoličtí věřící podepisovali archy adresované papeži s krátkým textem: "Svatý Otče, prosíme Vás, přijďte do Československa." Navzdory všem obtížím podepsalo text více než 17 000 lidí z celého Československa. Při sbírání podpisů došlo k pronásledování a šikanování křesťanů - mj. viz sdělení VONS č. 364.

x x x

Pane Benda!

Obracím se na Vás, jako mluvčího Charty 77 a současně Vám oznamuji, že tímto svým dopisem ruším signaci Charty 77 a to z důvodů, že nesouhlasím s koncepcí Vaší činnosti, která je v rozporu s mým osobním přesvědčením. Chartu jsem podepsal z nerozváženosti a z neznalosti politických souvislostí v dnešním rozděleném světě. Z těchto důvodů si nepřeji, aby bylo moje jméno Chartou zneužíváno. Měl jsem možnost se přesvědčit, že Vaše činnost i činnost Vašich přátel je v rozporu se zájmy republiky. Z těchto důvodů Vás důrazně žádám, aby moje jméno nebylo s činností Charty nadále spojováno.

26.3.1984

Jindřich Zvěřina
/Pražská 38/ nyní Jizerská 4
Jablonec nad Nisou

Vážený pane!

Obdržel jsem Váš dopis ze dne 26.3.1984, jímž mi jako mluvčímu Charty 77 oznamujete zrušení své signace Charty 77. Nesdílím Vaše přesvědčení, že činnost Charty 77 je v rozporu se zájmy republiky, nicméně plně respektuji jakékoli přesvědčení, stejně jako právo své přesvědčení změnit na základě nových životních poznatků a zkušeností. Poněvadž jste přinejmenším řečen z těchto svých nových poznatků, totiž popisné číslo mého domu, dost dobře nemohlo získat od nikoho jiného než od orgánů ministerstva vnitra, obávám se, že i Vaše další vědomosti o činnosti mé a mých přátel pocházejí z téhž zdroje a že je proto jakákoli diskuse bezpředmětná.

Důrazně se ohražuji proti tomu, že by Vaše jméno bylo kdy Chartou zneužíváno; veškerá naše činnost se přísně drží zásad úvodního prohlášení Charty 77 ze dne 1.1.1977, k níž jste se kdysi svým podpisem svobodně přihlásil a od nichž se teprve nyní - doufejme, že stejně svobodně - distancujete. Ujišťuji Vás však, že Vaše jméno s činností Charty 77 nadále spojováno nebude a že s Vaším stanoviskem seznámím co nejširší okruh

svých přátel - jinou možnost zveřejnění nemám bohužel k dispozici.

Opravdu Vám přeji, aby toto Vaše nové rozhodnutí bylo ku prospěchu Vám i celému Vašemu okolí.

Pokoj s Vámi

Václav Benda

1.4.1984

P.S.: Protože se mi již bohužel stalo, že na dopisy mně adresované byly mým jménem odesílány také odpovědi, aniž bych měl o celé korespondenci sebemenší tušení, posílám tento dopis na doručenkou a příležitostně požádám některého ze svých přátel, aby Vás navštívil a ověřil se autentičnost Vašeho dopisu - pokud byste snad mezitím neměl cestu do Prahy a nevyhledal mne. Nepokládejte, prosím, tuto mou svědomitost za obtěžování či dokonce za formu nátažku.

X X X

Vážený pane doktore,
vzhledem k nynější situaci, kdy nepovažují činnost Charty 77 za funkční, poněvadž téměř od začátku se neřídí demokratickými principy, např. při jmenování mluvčích, činnosti VONS, tj. opět doplňování jeho členů, a působí spíše jako možnost k výjezdu různých i deklasovaných lidí do ciziny, nechci mít s tímto užítkovým seskupením nic společného. Svoje problémy sociální apod. si musí řešit každý sám. K tomu snad Charta nevznikla. Když není možnost otevřené diskuse na půdě Charty, jak jsem jí již od začátku měl na mysli, volím tuto formu. Aniž bych měl zájem o dodatečnou polemiku, která by pro obě strany byla pouh u ztrátou času, který věnujeme tomu co je aktuální. Nepovažuji se za soudce, ale za člověka, který nechce nereflektovat fenomény pravdy. Tímto odvolávám signaci Charty 77.
Liberec 26.4.1984

Jiří Krivský

Vážený pane!

Potvrzuji tímto příjem Vašeho dopisu ze dne 26.4.1984, jímž odvoláváte svou "signaci Charty 77". Beru tuto skutečnost na vědomí a budu o ní informovat ostatní mluvčí i své přátele.

Výslovně uvádíte, že každá další polemika by byla ztrátou času. Škoda, poněvadž jste oproti jiným zpracoval předepsanou osnovu odvolání podpisu Charty /opět včetně popisného čísla mého domu/ dosti samostatně. Přesto ~~opakem~~ respektuji Vaše přání a nebudu se zabývat věsnými nesrovnalostmi ve Vašem dopise, neodpustím si však jednu malou poznámku ideovou. Píšíte, že "svoje problémy sociální apod. si musí řešit každý sám". Domnívám se ale, že jedním ze základních principů Charty 77, od prvopočátku vyjadřovaným v jejích textech i další činnosti, je právě myšlenka společenství, solidarity, nedílné odpovědnosti za problémy a křivdy kteréhokoliv mého bližního - prostě snaha zastavit nihilistickou atomizaci společnosti a devaluaci normálních lidských hodnot.

Právě ve jménu tohoto usilí Vám přeji, aby Vaše nové rozhodnutí bylo trvalejší, než kdysi Váš podpis Charty 77, a aby Vám přineslo více uspokojení.

Pokoj s Vámi

V Praze 27.4.1984

Václav Benda

Redakci Informací o Chartě 77 byl také doručen dopis Miroslava I l e k a, z Teplíc, kterým odvolává svůj podpis pod Chartou 77.

X X X

Pavel Kohout: Psáno pro Luculíka /fejeton/

Tajuplné mechanismy života starají se mi ustavičně o refrény a paradoxy. Dopsav doslov k výboru fejetonů pro INDEX o nepotřebě tohoto žánru v podmínkách západní hemisféry, otvírám psaní z Prahy a na stůl se mi snáší nejvýznamnější české periodikum konce století, fejeton Luculíkův. Tentokrát: PSÁNO PRO LISTY.

přítel zasedl ke stroji, aby zpracoval "mrzutý best" zašlého roku, "útěk jedné pražské rodiny přes Jugoslávii dom Rakouska". Muž /31/ herec - jmenovat rovněž nebudu, jelikož uvedena nezapomenutelná znamení - i žena /29/ spisovatelka, věru nepatří mezi mimozy a jejich energetické zacílení k vlastním potřebám nenutí k mimořádné ohleduplnosti; už ve vlasti se vyznačovali dravým startem na míč, při němž nešanován ani spoluhráč. Morálku fejetonu odmítám však tak vehementně, že cítím potřebu, prvně zde, skřížít s ním fejeton.

Je snad ještě v povědomí pušasníků, že žiju vně vlastní bez přímého zavinění. Lze-li podazřít z chronické naivity mne, pak snad nikoli rakouského kancléře, který měl ještě v den mého návratu dobré zprávy, že se uskuteční. Vyhrabávám to jen, abych připomněl, že exil nebyl nikdy vůle má a proto nemusím být jeho advokátem.

Ti dva mladí lidé se možná chovali neohrahaně jako herecká profese tu nepomůže/ každý, kdo takovou situaci předem nenacvičoval. Špatné svědomí, nutně vyvolané utajováním příprav před nejbližšími, živočišný strach, o sebe a děti při rizikuplném skoku přes hranici i následná euforie, která tu i nejinteligentnější lidi uvádí do mnohádenního tranzu, způsobily patrně duchatřesení, jež i tyto dva suverény dočasně vyvedlo z míry, zavinilo zbrklé reakce.

Nicméně se zdá nejen mně, že nepřekročili meze slušného vychování. Omezili veřejné výstupy jen na ony dva, zorganizované Luculíkovým přítelem OF, jemuž se cítili být povrhováni za zdar útěku. Ne oni, on přišel na tu skvělou myšlenku, poslat do postiženého divadla nádavkem cizí reportéry. Pár nenese odpovědnost ani za citovaný "postřeh", jeden z mnoha, jimiž autor O.F. brilíruje v německém tisku od svého slavného pořadu v české televizi, aniž ho za ně kdy Luculík pokáral.

Zato kárá dva, kteří uplatnili právo na své sebeurčení, jak se za ně vzala a je sedmý rok bita Charta 77, a zkusit své síly ve světě širém. Kárá je, jakoby se ulili z jakési společně připravované besídky, která se teď bez nich sotva uskuteční. Avšak; nelze to při užití jiné optiky vidět i tak, že dali před pohodlným aranžmá mnoha svých vrstevníků přednost riziku, jakému většina Čechů už odvykla?

Míním riziko startu s hendikepem cizích jazyků, který za půl století tak tak zvládl necelý pátucet českých herců, v neznámé kulturní oblasti, kterou dobyl za stejnou dobu sotva pátucet českých autorů, startu bez protekcí, bez subvencí, bez zázemí rodičů, kamarádů i krajiny - a především bez možnosti tiše se na to vykašlat a nenápadně zařadit zpátečku, kdyby to náhodou neklaplo.

Míním dlouhý, mnohdy celý život v provizoriu dokladů i šancí, bez pevného domova a pevných práv, s dalekou vyhlídkou na dlouhé peníze a téměř žádnou penzi, rozhodně riskantnější nežli život jejich kolegů doma, i nežli Luculíkův možná, v jeho vlastnoručně uzavřeném systému kalkulovatelných nejistot.

Souhlasím plně s názorem, že rána, kterou prochající zasadí svému okolí, nemá být jitřena siláckým bubnováním v prsa. Uprchlíkové tábory se tu hemží hrdiny a konzulové Kanady, Ameriky a Austrálie by mohli psát romány o statečném odhoji českých číšníků, zubařů a vedoucích Masen proti domácímu režimu. Brzy věří Jánošiči sami, že zachránili holý život. Avšak ~~ti~~ i ~~tá~~, kdo vyjeli obohatit jen a jen sebe /a zbytek světa leda svými nenávisťnými resentimenty vůči každému odstínu socialismu/, mají přec totéž právo, podle něhož jednali Škvorecký, Lustig, Kundera, Gruša a desítky českých vzdělanců, kteří rovněž "ujeli z dějiště svých knih".

Habeas corpus musí platit nejen v kriminále, ale i v zemích, kde vládně zákon polepšovny. "Ale toto všechno", píše Luculík, když pozitivně byl uveden, co talentované mladé ženě, z níž učinili uklízečku, zakázali, "patří k dnešním poměrům, jež moří každého svěbytného člověka včetně rodilých uklízeček, a je možno i pochopitelně chtít z toho utéct".

Píše, ale hned se na ně zlobí. Připomíná dvěma pražanům "závazek rodové selské odolnosti". Neochotu podílet se na společné bídě vytýká dvěma, kteří ji pouze podědili. "Originální bezohlednost" jim vyčítá, on, autor Českého snáře!! "Úhyb před tíhou svého určení", ach, příteli znejmilejší, je tvá chuť "žít normálně, to jest podle svého rozumu" již tak

oslabena, uvrhlo tě šestnáct let izolace už do takových hloubek abstrakce, že užíváš vedle slovníku našich buditelů i argumentace vašich majorů?

K nebezpečím, ohrožujícím ~~naše~~ neporažené dodnes jádro českého písemnictví, patří nepochopení mnoha západních kolegů, kteří postoje jako tvůj, diktované pudem morální sebezáchovy, obvinují z reakčnosti či dezerce, nemajíce potuchy! Ještě nebezpečnější by bylo, kdyby nejlepší duchové tohoto jádra přestali chápat vlastní lidi a vyhlásili svůj jediný a neopakovatelný postoj za normu, podle níž jednati každému rodáku. Jak velice by se vzdálili životu, kolik osudů by měli - poprvé! - na svědomí.

Učinil jsem, co bylo v silách otce, abych rozmluvil svému synu odchod ze země, kde sám nežiju, jen ze zvěle jiných. Pátého roku po jeho emigraci mě mrazí, že jsem mu málem vnutil navždy jeho stěrku na výkladní skříň a pivní lítost nad zmařeným životem, zatímco nyní jsem udiveným svědkem jeho trampotného, ale tím plodnějšího úsilí o vytvoření něčeho z ničeho.

Byť by se emigrace rekultivovaly z nejllepších duchů /a ony spíše už dávno naopak/, zůstanou vždy jen dependancí národního života. Miliony, které nikdy neutěchou, protože ani nemohou, si vyplodí své další Kundery, Luculíky, bude-li to duch národa nezbytně potřebovat, a ne-li, jeho věc! Nač stařecky lamentovat, že se dva mladí udělali pro sebe? Nač - je-li už národním osudem trojjednost - hrozit beze smyslu jeden druhému?

Luculík se zlobí na lidi, že emigrují. Národ se zlobí na Luculíka, že nedá pokoj. Emigranci se zlobí na národ, že dá pokoj a neemigruje.

Český lev bojovně řve a kouše se do ocasů.

Vídeň 6.4.1984